

Engagemang för romska kvinnor

Hilda Schwartz och Priscilla Schwartz är två romska kvinnor i Stockholm som är engagerade för romska kvinnors situation. Inom kort planerar de att starta Sveriges första romska tjejour som ska stötta unga romska tjejer och behovet av det är enormt.

Vi träffar dessa två starka kvinnor hemma hos Hilda Schwartz. Hilda kokar kaffe på spisen och Priscilla kommer in med kakor från bageriet runt hörnet. Vi pratar om hur romer tvättar kläder. Det finns så mycket renhetsregler så de behöver alltid lång tid i tvättstugan. Hilda menar leende att hon har tänkt göra en folder med tvättreglerna och lägga ut i tvättstugor för att icke-romer ska få bättre förståelse.

Utbildning är nyckeln

Hilda berättar att hon har läst in grundskolan och gymnasiet på tre år och tog studenten när hon var 52 år. Hon inser att hon nu är en förebild för andra romska kvinnor. Ofta blir romska kvinnor isolerade i sina hem och arbetar i hushållet och tar hand om barnen. Misshandel förekommer också. Kvinnor som inte har gått i skolan har svårt att förändra sin situation. Det är inte ovanligt att de mår dåligt psykiskt och hamnar i alkohol- och drogmissbruk.

Hilda är drivande inom Stockholms romska kvinnocenter och kamratforum. De arbetar med att stärka kvinnornas självkänsla och identitet. Kvinnorna mår dåligt av isoleringen i hemmen och det är viktigt för dem att få kontakt med andra. På kvinnocentret jobbar Hilda även med hälsa. Många romer äter dåligt,

till exempel mycket fet mat, och romers medellivslängd är låg. Eftersom kvinnorna lagar maten kan de påverka hela familjens hälsa.

”Skolan är biljetten ur dåliga vanor”, menar Priscilla. Utbildningen ger kvinnor möjligheten att ta kontrollen över sina egna liv. Unga tjejer som får barn innan de är ens myndiga blir berövade sin ungdom när de blir tvungna att vara hemma med barnen.

Priscillas föräldrar uppmuntrade henne till att studera. Hon är 22 år nu och planerar att snart börja på socionomutbildningen. Hennes uppväxt och skolgång i Norrland har inte inneburit mobbning och utfrysning på samma sätt som för många romska barn i storstäder. Hon minns hur bra det kändes att få berätta om den romska kulturen i skolan och att klasskamraterna fick ställa frågor. Priscilla har lyckats kombinera båda världarna och lever romskt, är gift med en rom och bär romska kläder.

Jag blir förvånad när Hilda berättar att det inte finns romska läkare eller advokater i Sverige. Det finns ingen skolvana i romska familjer och dessutom fanns det fram till 70-talet en lag som förbjöd romer att vara bofasta. Hilda påminner om att det bara är fyrtio-femtio år som romer överhuvudtaget bott i lägenheter. Romska barn skulle behöva hjälp med läx-

Hilda Schwartz. Foto: Privat

läsningen för när föräldrar själva har bristfällig utbildning har de svårt att hjälpa till.

Den efterlängttade tjejjouren

Den romska tjejjouren i Stockholm kommer att bli den första i landet. Priscilla berättar att de vänder sig i första hand till unga romska tjejer som blivit utstötta av sina familjer och upplever att alla har övergett dem. Det finns problem med tablettmissbruk och med mobbning och utanförskap i skolan. Romska tjejer förväntas gifta sig tidigt, vid cirka 19 års ålder, och de förväntas skaffa barn. Ofta är trycket från familjen stort, berättar Priscilla, och om en ung kvinna inte vill använda de traditionella kläderna eller vill gifta sig med en icke-rom kan de hamna i konflikt med sin familj. Den romska tjejjouren kommer att stötta tjejer genom jourtelefonen och genom att följa med till ungdomsmottagningar eller socialtjänsten. De planerar också att arrangera studiecirkel där tjejerna kan läsa upp kärnämnen, och organisera familjeläger som skapar gemenskap mellan kvinnorna. Tjejjouren kommer också att medla mellan utstötta kvinnor och deras familjer så att de kan bli accepterade igen och inte hamnar utanför den romska kulturen.

En stor utmaning för unga romer är just att hitta en balans mellan det romska och det svenska och kunna känna sig trygg i sin roll och identitet. Det är även ett problem för unga män, även en pojkjour skulle behövas. För männen finns det också press från familjen. De förväntas försörja familjen, och har svårt att hitta lösningar på att vara både svensk och rom. Det finns mycket gamla seder och romerna anpassar sig långsamt till det svenska samhället, men det finns också kryphål i reglerna, säger Priscilla och ler.

Efter två timmars livlig diskussion skiljs vi och hoppas att vi ses nästa gång på invigningen av den romska tjejjouren.

Annette Nilsson
Föreningen Fjärde Världens styrelse

Läs mer: www.romskattjejjouren.dinstudio.se